

De Lebon al gas natural

Crònica d'una indústria en ascens

El gas, ara el natural, abans l'obtingut per destil·lació de l'hulla, és un element habitual en la vida de molts ciutadans. Però la seua utilització és relativament recent. Dionisio García de la Fuente ha publicat una història de la Compañía Española de Gas*, que conté nombroses da-

J. FRANQUET

des sobre la introducció del gas a València i sobre el desenvolupament posterior d'aquesta font energètica, ací.

Els carrers il·luminats

Fa dos-cents vint-i-dos anys, València, de nit, quedava totalment a fosques, com tantes altres ciu-

tats. Si de cas, davant la imatge d'un o un altre sant, en un mur, en una cruïlla de carrers, alguna *mineta* feia una mica de resplendor. I l'ordre públic —i el desordre— depenia d'aquesta foscor.

En 1763 s'inaugurà la il·luminació per llànties d'oli, a càrrec dels propietaris i els llogaters dels edificis. Això produïa unes

despeses que els particulars no volien sufragar, i l'alcalde, el marquès de Jura Real, s'oposà a la innovació propiciada pel capità general i altres autoritats.

Al capdavant, el sistema no funcionà, i el mateix ajuntament féu un projecte d'il·luminació pública, amb un cos especial de personal per a mantenir-la. En 1831 ja hi havia a València 2.365 fanals. Dotze anys més tard, es produí un nou avanç, i l'ajuntament atorgà l'establiment de la il·luminació pública per gas, a favor dels industrials Lecocq i Lebon.

Els concessionaris emprengueren la captació de capital autòcton, creant la Sociedad Valenciana para el Alumbrado de Valencia. Alguns capitalistes entraren en el nou negoci, especialment Josep Campo i Pérez, el famós finançer, futur marquès de Campo, que contribuï a la introducció d'altres millores urbanístiques notables (aigües potables, eixamples, reforma del port).

Malgrat això, van córrer algunes fantasies sobre els perills que el gas feia imaginar. Així ho mostra aquesta cobla:

«Si guardes que passe llum pel canotet, pren cadira, i voràs com tot és fum, i borumballa i mentira.

Fuig del gas, que és perillós; si rebenten les aixetes, València, que està en un tros, es farà deu mil miquetes».

La relació entre Lebon i Campo estigué plena de conflictes i plets, i de fet, desfeta en 1848 l'associació inicial, es convertí en una lluita oberta de com-

Firma del conveni de reconversió de la fàbrica de gas a València

/ Arxiu

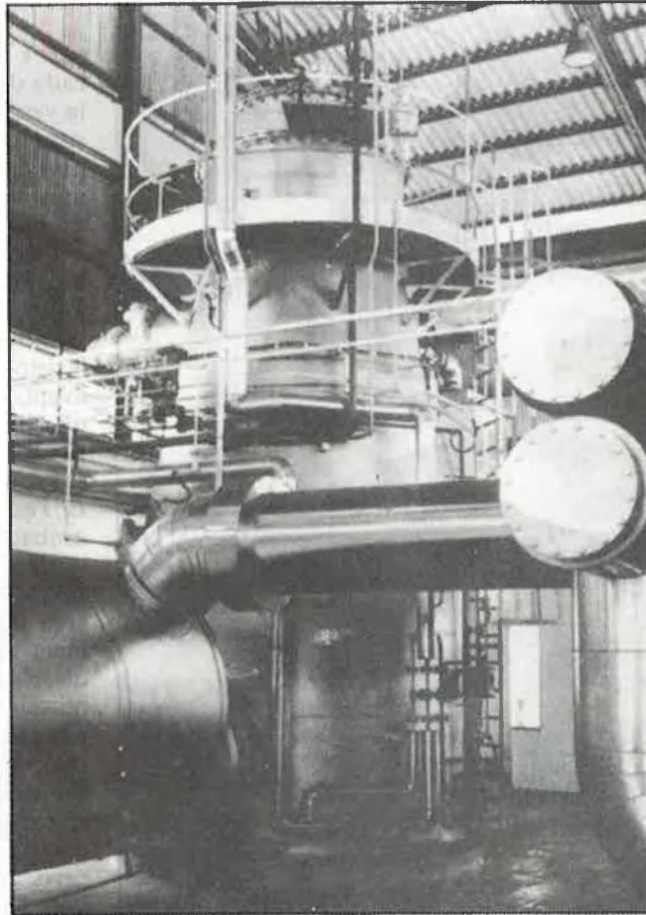
* Dionisio García de la Fuente: *CEGAS. Más de cien años de empresa*. València 1984.

petència, en què semblà guanyar Campo fins que, a la seua mort, en 1889, el seu patrimoni acabaria arruïnat. Finalment, fou Lebon qui guanyà la guerra del gas, a València.

En 1923, Eugenio Lebon y Compañia aportaren la seua fàbrica de gas de València a la Compañia Espanola de Electricidad y Gas Lebon SA (des de 1964, Compañia Espanola de Gas, SA). Llavors hi havia 1.126 fanals a la capital de l'Horta. El nombre continuà augmentant fins a la Segona República. Représ l'ús del gas per a la il·luminació dels carrers, després de la guerra d'Espanya, acabaria desapareixent en 1946.

Una fàbrica en evolució

El llibre de García de la Fuente conté, a més, nombroses dades sobre els canvis experimentats en les instal·lacions de producció del gas, des del 1844 fins ara, amb tota mena de detalls tècnics i estadístics, i també amb anècdotes sobre la participació de la companyia en la vida ciutadana (campanyes de pu-

Fàbrica de gas a València

/ Arxiu

blicitat, curssets de cuina, falles, etc.).

En el procés de canvi hi ha algunes dates remarca-

bles. Després dels primers locals, en 1891 fou autoritzada la construcció d'una nova fàbrica, que funcio-

naria fins que, arran de la crisi subsegüent a la Gran Guerra (1914-18), es decidí de renovar-ne els forns, per tal que poguessen treballar amb hulla asturiana, ja que el carbó estranger s'havia encarat notablement. Aquesta renovació es produí en 1932, i els resultats obtinguts aconsellaren el muntatge de tres nous forns, junt amb els cinc que ja hi havia.

En 1966 començaren les obres per a substituir aquelles instal·lacions per dues línies de gasificació a partir de nafes lleugeres de petroli. Les proves de funcionament s'iniciarien un any després. En 1969 i 1973 s'hi afegirien altres dues línies semblants. En 1975 es duplicà la capacitat de producció.

El futur de tot plegat està en el gas natural. En 1979 se signava l'acord per al subministrament d'aquest gas a trenta-set municipis del voltant de València; en 1984, un altre sobre la reconversió de la fàbrica d'aquesta ciutat.

Al capdavant, una font energètica, present entre nosaltres més d'un segle, continua evolucionant.

DIA DEL LLIBRE

23 D'ABRIL DE 1985

La tradició d'un dia en què la cultura és, més que mai, expressió dels nostres sentiments

CAMBRA DEL LLIBRE DE CATALUNYA

